

Израда нове Стратегије о дијаспори

2.
СТРАНА

РЕЧИ ДОБИЈУ

10.
СТРАНА

30 година самосталне српске школе

6.
СТРАНА

СНН

Негујмо лепу реч

3.
СТРАНА

Сећање на Први мањински закон у Мађарској

ПОЛИТИКА

Сасијанак у Будимпешти

Форум о изради нове Стратегије о дијаспори и Србима у региону

Министар Ђорђе Милићевић се захвалио свима који су се појавили с циљем да својим предлозима и сугестијама потпомогну рад и израду нове Стратегије о дијаспори и Србима у региону

Министар без портфеља, задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором Ђорђе Милићевић 30. новембра састао се са представницима српске заједнице у Мађарској, чиме је високи званичник наше матице наставио консултативни процес са представницима српских заједница у расејању са циљем израде будуће Стратегије о дијаспори и Србима у региону.

Домаћин форума била је Амбасада Србије у Будимпешти, а након поздравних речи Њ.Е. Александра Лончаревића отправника послова Амбасаде Србије у Будимпешти и представљања стручног експертског тима у пратњи министра, Ђорђе Милићевић је присутне упознао са настојањима, која Србија врши на пољу израде нове Стратегије о дијаспори и Србима у региону.

Он је присутне подсетио да израдом стратегије, „почиње један историјски процес изградње нових и јаких односа дијаспоре и Срба у региону са својом матицом“, уједно, истакао је и важност пружања систематске подршке Србима изван Србије у очувању националног идентитета, језика, културе, вере и других вредности.

Осврнувши се на прошлост, министар Милићевић је указао и на недостатке раније постојеће стратегије из 2011. године, за чије спровођење – како рече – „није постојао акциони план.“

Управо та чињеница и враћање поверења Срба у дијаспори и региону у способност матичне државе да утиче на њихов положај, односно, како би оживела што ефикаснија доступност државних органа Србије за потребе Срба у расејању, подстакла је како њега, тако и његове сараднике да поново започну разговоре са Србима изван Србије.

До дана данашњег, како рече, оба-

вљени су многобројни сусрети, одржани консултативни онлајн састанци, а све у циљу стицања реалне слике проблема Срба у дијаспори и региону, односно, сагледавања њихових потреба.

Ђорђе Милићевић је истакао и важност приређивања Видовданског сабора, током лета, на којем су се нашле теме које представљају и суштину приче, везане за израду нове стратегије: како сачувати језик, српску културно-историјску баштину, традицију, српски идентитет. Нагласивши потребу наставка саборовања, међусобних разговора, он је истакао важност формулисања документа, који ће бити усвојен непосредно пре него што се он нађе као званична Стратегија о дијаспори и Србима у региону пред посланицима Народне скупштине Републике Србије.

На крају свог обраћања, високи званичник Србије се захвалио свима који су се појавили с циљем да својим предлозима, сугестијама потпомажу рад, израду нове Стратегије о дијаспори и Србима у региону.

Излагање министра Милићевића, потом, допунили су и чланови његовог стручног тима предвођени Зораном Анђелковићем, специјалним саветником министра и шефом експертске групе мр Миланом Марковићем.

У наставку форума први који је затражио реч био је Александар Урком, ванредни професор Филозофског факултета Лоранд Етвеш у Будимпешти. Он је од гостију затражио да се подржи јачање позиције српске струке на универзитетима у Будимпешти и Сегедину и уколико се укаже могућност, обезбеди статус самосталне Катедре за српски језик и књижевност.

Заступник српске заједнице у Мађарском парламенту Љубомир Алексов подсетио је да је он лично у периоду између 2009. и 2011. године такође учествовао у изради ондашње Стратегије очувања и јачања односа ма-

тичне државе са дијаспором и Србима у региону, међутим, иако су сви изнели своје проблеме и дали предлоге, везане за одређивање правца на пољу јачања односа матице Србије и Срба изван Србије, ништа се није догодило. Како рече, јесте да постоји Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону при Министарству спољних послова Републике Србије, али она, нажалост, није у могућности да решава бројне проблеме који се тичу Срба изван Србије. „Потребно би било поново формирати посебно министарство, одговорно за Србе у дијаспори и региону, које ће да води бригу о Србима изван матице Србије, обезбедити потребна финансијска средства и кадрове.“ – био је категоричан Љубомир Алексов, који се осврнуо и на емитовање телевизијских емисија попут „Србија на вези“ која се емитује само на сателиту, односно, емитовања „Српског екрана“ у Србији, при чему је нагласио важност јачања медијске присутности Срба из Мађарске у матици Србији.

На крају свог обраћања, заступник српске заједнице у Мађарском парламенту је саветовао да се Србија слободно угледа на Мађарску, која има одличну Стратегију када се говори о пружању помоћи Мађарима ван граница.

Током форума, реч је затражио и Андрија Роцков из Помаза, који је подсетио да се ове године обележава сто година од оптације Срба из Мађарске у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. О тој теми, нагласио је, требало би више и отворено говорити, а „нација треба да има дуг према овом делу српског народа“, поготово зато, јер су многи Срби „својом вољом или не својом вољом, оновремено исељени из ових крајева, напустили Мађарску, а наши преци су, мислим, врло много учинили како би српска нација постала европска нација.“ – подвукао је говорник, који је изнео и критичку примедбу на рачун дела српских званичника, који су приликом званичних посета Будимпешти често заобишли Самоуправу Срба у Мађарској, као кровну организацију Срба у Мађарској: „То је наша кровна организација и молио бих да када било која структура Владе или Парламента Србије дође у будуће у Будимпешту, не заобије нашу Земаљску српску самоуправу“.

У дискусију се укључио и Борислав Рус, председник Самоуправе Срба у Будимпешти, који је надовезујући се

на претходног говорника истакао важност изношења, заступања мишљења српске заједнице у Мађарској приликом сусрета и разговора мађарских и српских званичника на разним нивоима. Он је пажњу скренуо и на значај заштите културног наслеђа српског народа у Мађарској, односно, затражио решавање проблема лакше проходности на граничним прелазима Србије и Мађарске када су у питању поклоничке групе Срба, па и српска културно-уметничка друштва у Мађарској.

Нагласивши да Срби у Мађарској нису дијаспора и да језгро идентитета чине српски језик, култура и вера, Пера Ластих, директор Српског института при Самоуправи Срба у Мађарској изнео је низ предлога и иницијатива. Примера ради да део српских издања, која се у малом тиражу штампају у Мађарској, откупи Министарство културе Србије (које би на тај начин пружило финансијску помоћ), а након тога издања би своје место могла добити и у Народној библиотеци Србије.

Руководилац Српског института је говорио и о проблемима заштите материјалног, непокретног и покретног наслеђа српског народа у Мађарској, којем је додао, наравно, и важност евидентирања нематеријалног наслеђа.

Заокруживши своје излагање Пера Ластих је упозорио: „Ми тренутно немамо никакву поставку која представља српску прошлост у области политичког живота, културе, уметничког стваралаштва, етнографије итд. То наслеђе је веома велико, недоступно и нерепрезентовано у овом моменту. Стварање једног таквог музеја у Будимпешти било би од изузетног значаја.“

Серију говорника заокружио је Игор Рус, донедањи потпредседник ССМ који се захвалио на могућности укључивања Срба из Мађарске у израду нове Стратегије о дијаспори и Србима у региону.

На крају форума министар без портфеља, задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором Ђорђе Милићевић наговестио је да ће се консултације ускоро наставити и у Паризу, односно, Темишвару да би додао: „Чим сачинимо документ коначне верзије Стратегије, поново ћемо га проследити нашим организацијама, удружењима на увид како бисмо направили искорак напред по питању јачања постојећих односа и стварања још чвршћих веза.“

Предраг Мандић

Први мањински закон у Мађарској

СУСРЕТИ

Прослављена 30. годишњица доношења првог Закона о мањинама

Удружење председника мањинских самоуправа, односно Савез мањинских самоуправа, организовао је округли сто и гала програм у Бугарском дому културе

На истом месту где су пре 30 година започели велики послови на прављењу нацрта овог закона, у јутарњим часовима отпочео је округли сто, за којим су седели чланови некадашњег Округлог стола, који је одиграо кључну улогу у доношењу овог Закона. На почетку је Матраи Марта, представница Фидеса у Парламенту Мађарске, прочитала говор председника Парламента Мађарске, Ласла Кевера (који је био спречен да присуствује скупу), у коме је дата детаљна анализа, историјат доношења Закона и поруке. Затим се присутнима обратио Миклош Шолтес, државни секретар задужен за односе са народностима и верским заједницама и дао своје идеолошко виђење. Између осталог је рекао: „Поздрављам и старе и нове који су радили и раде на овој веома важној ствари. Оне који су дуго времена припремали нацрт закона и успели да он буде усвојен. Заједнички пут смо нашли и на том путу постижемо успехе. Знамо зашто све ово радимо. Можемо да избројимо установе, школе и да видимо шта су резултати. Закон је требао и положио је испит, иако не значи да га не треба допуњавати. Морам да поменем да треба да пазимо и на садашњост и на будућност. Најважнији датум пред нама је 17. јуни, за све оне који су одлучили да живот и рад посвете својој народности. Као посматрач са стране, желео бих да посаветујем да пробате да будете сложни и јединствени, јер сте тако јачи и много више ћете моћи да постигнете. Од вас самих зависи да ли ћете успети да задржите оно што имате. Треба мислити на генерације које долазе, предајте њима оно што имате и створите још више”, рекао је Шолтес.

Данчо Мусев, председник Бугарске

самоуправа, дао је историјски увид у сам процес доношења закона, а Тошо Дончев некадашњи председник Округлог стола, веома срчано, лепим говором присетио се тешких, али и лепих времена. Пера Ластиф, директор Српског института, који је заједно са Дончевим, главни покретач стварања мањинског закона, указао је да су призната и индивидуална и колективна права мањина и право на културну аутономију, што је кључно питање за опстанак било које мањине у савременом друштву. Од 2003. године почиње настајање културних установа које су у власништву самоуправа, што је срж културне аутономије. Финансирање се омасовило од 2010. године.

„Сви су позитивно оценили оно што је пре 30 година урађено и положили темеље са првом верзијом мањинског закона. Ако треба оценити како је то било, рекао бих да смо били у ситуацији једног писца који је написао књигу, а после та књига има свој сопствени живот – ко је како тумачи. Или са позиције родитеља који васпитају дете, а касније се дете осамостаљује и родитељи немају много утицаја на њега. Али родитељ увек мора да има позитиван утицај на њега и да му помаже”, рекао је Ластиф.

Истакло је да је Закон много пута мењан, али да проблематичних места још увек има по питању остваривања права мањина. По његовом мишљењу, требало би и на пољу регулативе

Историјат закона

Крајем осамдесетих година прошлог века, у Мађарској се родила идеја о доношењу закона о праву националних и етничких мањина које живе у Мађарској. Деведесетих година прошлог века извршена је политичка транзиција, настао је вишепартијски парламент. Нова влада изабрана на демократским основама, приступила је доношењу мањинског закона. Са тадашњим председником СДС, Миланом Недељковом, Пера Ластиф је изашао са предлогом да се формира Округли сто са три стране: мањине, Влада, Парламент, који треба да усвоји закон. Пера Ластиф истакао да је Округли сто отвореног типа и да све мањине могу да се учлане. То су одмах учинили и Грци и Бугари, а касније и остали. Округли сто је захтевао да дође до преговора о мањинском закону који треба да се формира путем преговора две равноправне стране, Владе и мањина. Влада је ово прихватила и Округли сто је ангажовао експерте и израдио свој нацрт мањинског закона. Председник је био Тошо Дончев, а секретар Пера Ластиф. Резултат преговора је био један половичан закон, недовољно разрађен. Затим је Влада формирала Кодификациони одбор, састављен од представника министарстава различитих ресора (правде, финансија, унутрашњих послова, културе), која тангирају оно што се у мањинском закону налази. Чланови Округлог стола су имали могућност да присуствују тим преговорима. Ни предлажен кодификациони закон није био прихватљив за мањине и то је дошло пред Парламент, где је предлог закона разматрао Одбор за људска, мањинска и верска права. Закон је потпуно размонтиран и све је почело из почетка. На крају се формирао нацрт закона који је био прихватљив и који је великом већином изгласан у Парламенту. Округли сто је указао на четири недостатка овог Закона: локалне мањинске самоуправе нису биле самосталне, није било довољно финансијских гаранција, није било решено заступништво мањина, већ само декларисано и нису постојале санкције за кршење мањинских права. После преговора које је водио Пера Ластиф, усвојен је Закон у коме су била решена питања у корист мањина. После првих мањинских избора у октобру 1994, Срби су могли да формирају своје самоуправе, а почетком 1995. и Српску земаљску самоуправу.

и на пољу праксе да се унапреди употреба језика мањина, пре свега јавна употреба и да се посвети много већа пажња очувању матерњег језика националних и етничких мањина или народности, јер ако се на овом пољу не постигну неки резултати, ово ће бити главни замајак асимилације мањина у Мађарској, чији се обриси назиру у последњем попису становништва.

Друга ствар на коју је Ластиф указао је да је дошло до великог развоја медија и да то није ни усклађено ни испраћено са мањинским медијима. Ни количински, ни технички, ни што се финансирања тиче.

Предложио је Ержебет Тарачко, председници Савеза земаљских самоуправа и председници Словачке самоуправе, да се овај састанак осмисли као један научни пројекат у коме би могао да помогне и Српски институт, да се током идуће године са сва-

ким учесником направи дужи интервју, да се сакупи документација, објави и сачува од заборава све оно што се дешавало од 1987-1995. године.

Округлом столу су присуствовали и Љубомир Алексов, представник Срба у Парламенту Мађарске, Милан Ђурић, потпредседник Самоуправе Срба у Мађарској, као и представници неколико српских самоуправа.

На гала приредби уметници свих 13 народности извели су своје музичке, плесне и драмске тачке. Србе је представио Милан Рус, директор Српског позоришта у Мађарској, драмски уметник, добитник награде „Јасаи Мари“. Он је одрецитовао песму „Емина“, Алексе Шантића и будимску народну баладу „Дојчин Петар“, које је на мађарски језик превео Петар Милошевић, истакнути српски књижевник из Мађарске.

Катарина Павловић Бачи

СЕЋАЊЕ

Присећање на Први светски рат

Помен жртвама Великог рата на српском војничком гробљу у Сегедину

У недељу, 19. новембра, обележена је победа у Великом рату. Свету архијерејску литургију у храму Преноса моштију Светог Оца Николаја, служио је њ.е. епископ будимски г. Лукијан.

Његовом преосвештенству саслуживали су протосинђел Варнава Кнежевић, секретар Епархије будимске,

протојереј Далибор Миленковић, архијерејски намесник сегедински, протонамесник Светомир Миличић, јереј Милан Ерић, архиђакон Инокентије Лукин, протођакон Миодраг Јовановић и ђакон Стефан Милисавић.

Свечаност поводом 105 година од победе, својим присуством увеличали су и Светлана Станковић, конзул Републике Србије у Мађарској и

потпуковник Предраг Зељковић, изасланик одбране Војске Србије у Мађарској.

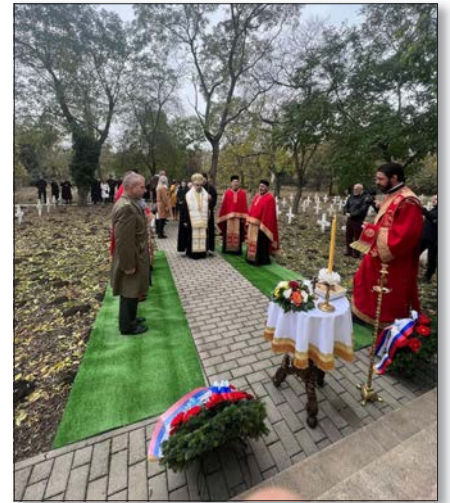
На крају свете литургије, протојереј Далибор Миленковић је захвалио његовом преосвештенству на посети сегединској парохији и благослову, а затим је владика беседио о поводу за данашње сабрање у Сегедину.

Целу свечаност је својим појаном улапшао градски хор из Србобрана.

После свете литургије, на српском војничком гробљу у Сегедину, епископ будимски г. Лукијан служио је код централног спомен обележја помен краљу Петру ослободиоцу, витешком краљу Александру Карађорђевићу, као и свим српским војсковођама и војницима који су животе положили за слободу отаџбине и веру православну.

Пригодним говором присутнима се обратио и потпуковник Предраг Зељковић, војни аташе Републике Србије у Мађарској, који је нагласио значај борбе за слободу нашег бројчано малог народа, који је поднео огромне губитке.

Помену су, осим представника Амбасаде Републике Србије и Изаслаништва одбране војске Србије, присуствовали и Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској, председници Самоуправе

Срба у Сегедину, Дески и Новом Сентивану, као и Сегединске месне српске заједнице, који су положили венце испред централног споменика.

Војничка парцела налази се у оквиру сегединског српског парохијског гробља.

Убијених или умрлих, на територији Мађарске, укупно је 2000, а на сегединском српском гробљу почива њих 564.

Овом приликом хор из Србобрана је отпевао чувену песму „Тамо далеко“, док је Јована Миленковић говорила стихове Милутина Бојића „Плава гробница“.

Горана Копоран

Изложба реликвија из Првог светског рата

Изложба реликвија из Првог светског рата

У организацији Самоуправе Срба у Мохачу и месне Српске читаонице, у мохачком Српском клубу 25. новембра одржано је клупско вече

Другог светског рата, с циљем да присутнима представи делић богате грађе којом располаже.

Вече су, иначе, отворили чланови месног Оркестра „Радост“ који у последње време редовно наступају на клупским вечерима мохачких Срба, где се радо појављују и Мађари, односно, Шокци, људи добре воље, симпатизери малобројне српске заједнице.

Након музичког увода младих Мохачана, присутна публика добила је кратку историјску увертуру, приказ избијања и последице Првог светског рата. „Први светски рат је трајао од 1914. до 1918. године. У њему је учествовала већина великих светских сила,

Организатори приредбе, предвођени Зорицом Степанов, потпредседницом бираног тела Срба у поменутом барањском граду и руководиоцем Читаонице, у госте су позвали Ивана Јасеновића из Баје, колекционара реликвија из Првог, па и

груписаних у два сукобљена војна савеза: Савезника (окупљених око Тројне Атланте) и Централних сила. Више од 70 милиона људи је било под оружјем, а од тога преко 60 милиона људи у Европи било је мобилисано у један од највећих ратова у историји. У рату је уби-

јено више од 15 милиона људи, 20 милиона рањено, а директне учеснице рата претрпеле су и огромна разарања држава и привреде.“

Говорећи о својој четрдесетогодишњој немерљивој љубави према сакупљању старина, пре свега оружја и других предмета из Првог светског рата, Иван Јасеновић је свом аудиторијуму најпре испричао како је настала несвакидашња љубав према

својервном хобију проналажења и сакупљања дела културне баштине, која обухвата сабље, мачеве, бајонете, ножеве, војне капе, чутурице.

Колекционар је у Мохач понео и изложио и разне пегле, као и справу за мљење ораха. Наравно, у поставци је место добила и једна фотографија, која потиче из Другог светског рата. Везано за њу је постојала легенда, коју је Мохачанима и њиховим гостима испричао Иван Јасеновић, који је с поносом истакао да код куће располаже огромним излагачким простором где је све категорисано, систематизовано и малтене све урађено на основу музејских стандарда.

Све у свему, излагање предавача из Баје било је и више него занимљиво, а већ је на

крају вечери наговестио да је спреман да дође поново, како би представио други део богате колекције, којом он располаже.

Наредно клупско вече у Мохачу заказано је за 16. децембар када ће се одржати промоција књиге „Парохије Карловачке митрополије“, аутора Милана Дујмова.

Предраг Мандић

Промоција књиџе о Михаилу Крунићу

У служби Цркви и народу

„Свештенство није каријера, већ узвишени позив, доживотна обавеза служења Богу и народу“ – овим цитатом, говор је започео Миленко Радић, модератор на промоцији књиџе „У служби Цркви и народу“, аутора др Предрага Мандића.

У свечаној сали Локалне самоуправе Новог Сентивана, 24. новембра, тражила се столица више. Поред породице, синова Петра и Димитрија, ћерке Теодоре и унука Перице, у публици су се нашли начелник села Новог Сентивана Имре Бодо, његов заменик Јанош Талпаи, председник Самоуправе Срба из Деске Кристифор Брцан, протојереј Далибор Миленковић, парох и архијерејски намесник сегедински, протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, администратор новосентиванске парохије, као и многобројни пријатељи породице, суграђани и поштоваоци живота и дела оца Михаила Крунића, овековеченог у овој књиџи.

На самом почетку вечери аутор, др Предраг Мандић, упознао нас је са биографијом покојног протојереја-ставрофора Михаила Крунића.

Отац Михаило Крунић рођен је у Бечу 1920. године, стицајем околности у којима су се нашли његови родитељи, отац Петар и мајка Полексија. У току школовања у српској православној вероисповедној школи, упознао се са чарима црквеног појања, које ће га одвести ка свом животном позиву према којем је гајио несебичну љубав. Та љубав га води у Сремске Карловце где завршава богословију. По повратку кући, упознаје и жени Ану Бабушков 1946. године. Исте године, постављен је за свештеника у Новом Сентивану, где почиње његова мисија, спајање Бога и народа једном нераскидивом нити. Срби у Новом Сентивану, као и у Сегедину, Дески, Батањи, Чанаду, Вашархељу, Сантову и Будимпешти, где је све служио као и администрирао отац Михаило, сигурно би могли да посведоче о

тим годинама када су били најближе Богу у овом земаљском животу. А најбоље, свакако, његови Сентиванци, где је без разлике уживао велико поштовање и Срба и Мађара.

О томе сведочи и Јанош Талпаи, заменик начелника села, који је за живота оца Михаила био на позицији председника општине, а потом и начелника села: „Провели смо један мали век заједно. Упознали смо човека који никад званично није био вођа, али пуно свашта је зависило од њега и тражили смо пуно савета од њега. Није превише причао, иако је стално причао. Ако смо га нешто питали, могао је у две реченице нешто мудро да каже и то је увек било на месту. Оставио је велику празнину за собом. Пуно шаливих успомена имамо заједничких. Био је народски човек, један од нас. И јако се радујем да је издата књиџа о њему.“

Његова деца са сигурношћу и верношћу чувају, првенствено, успомену на свог оца, а затим и на духовног вођу и поштованог члана заједнице у којој су сви живели.

Његова ћерка Теодора, која је и иницирала и давала подстрек аутору да напише ово значајно дело, има своје виђење: „Породица му је била на првом месту. Трудио се увек да окупи породицу и тако је и васпитао нас, своју децу, да је породица она која се држи заједно. Да поштујемо и ценимо сваког, независно које је вере и нације. Очигледно, вера је била прва у нашем васпитању. Имали смо тешка времена, у социјализму, било је скоро забрањено да се иде у цркву. Мојој браћи је у погледу одласка у школу било мало теже. Тата се увек трудио да нас води тако да будемо на добром путу и да тамо останемо. Био је укључен у друштвени рад заједнице и Сентиванске самоуправе где је давао предлоге који су служили народу и опстанку наше мањине.“

Петар Крунић, који је добио име по

свом деди, подсетио се како је некад било бити син свештеника: „Његова професија је веома лоше утицала и оставила последице на нас, као на пример када сам био на Универзитету и због тога нисам положио испит. Професор је имао такву идеологију да је после уписане јединице објаснио да је то зато, јер ми је отац свештеник. После сам тражио професора код кога бих могао да полажем испит, који на то није гледао. Мој отац је био поштован човек и свугде сам то још као дете и осетио...“

Млађи син Димитрије, понешен емоцијама, није могао снаге да говори на промоцији, али је за наш лист, ипак поделио своје мисли, о овој ноћи пуној успомена: „Био сам ганут вечерас. Иако сад има већ више од педесет година како сам отишао из Сентивана, било ми је пријатно да се нађем са познаницима овде. Присетио сам се детињства, како је било, шта је било, како смо живели. Родитељи су се трудили да нам дају све најбоље што може, али није било лако. Отац је био строг и морали смо да покажемо да смо лепо васпитани на сваком кораку, не дај Боже да се неком на улици не јавимо, одмах би сазнао. Као деца, када је падао снег, устајали смо рано да очистимо стазу на коју је нападао, да они који долазе аутобусом не иду у снег...Такав је био.“

Било је ово вече препуно емоција, подељених осећања, анегдота и сећања на драгог оца, деду, свештеника, комшију, пријатеља и наравно „течу“ како га аутор ословљава, будући да су били и у родбинској вези.

„Није био лак задатак написати ову књиџу... На почетку, ништа ми није пошло за руком и мучио сам се. Искрено, плашио сам се. Али, онда сам нашао путању, нашао сам изворе, нашао сам људе који су желели да ми помогну. Грађа за књиџу је била огромна, 59 година његовог рада као свештеника се темељи на сентиванској грађи“ – био је искрен др Предраг Мандић, па наставио: „Много је људи дошло вечерас, много Срба, али и Мађара који су га

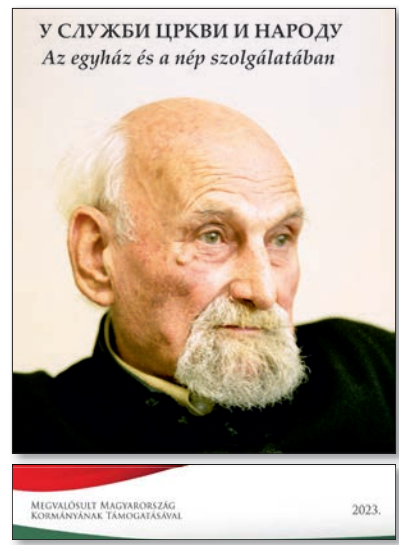
поштовали и ценили и то довољно говори о његовој величини. Било је пуно легенди о тетку, па и оних да је био шаливција, а које ипак нису нашле место у овој књиџи.“

Аутор је у свом „Поговору“ цитирао речи Њ.П. Епископа Григорија, који даје објашњење какав један добар свештеник треба да буде: „Добар свештеник је онај, који служи народу и владици, али само у мјери у којој је то сагласно са служењем Богу. Добар свештеник поштује и воли народ и владику, али он гледа у Бога и служи Богу, не плашећи се ни народа, ни владике[...] Стога је за свештеничку службу необично важна храброст. Храброст као саставни елемент вјере. На темељу вјере, која подразумеује храброст и мудрост, он се изграђује и око себе шири љубав као пуноћу животног искуства.“

И управо тако је он видео свог вољеног тетку, блаженопочившег протојереја-ставрофора Михаила Крунића, који је служио Цркви и народу, без страха и са пуно храбрости.

Издање Српске народносне самоуправе у Новом Сентивану, које је штампано у 200 примерака, суфинансирале су Уред премијера и Фонд „Габор Бетлен“.

Сања Симулов

Свечана академија

Дан српског језика у Темишвару

Као и сваке године, у оквира Дана српске културе, 21. новембра, у Румунији је одржана манифестација Дан српског језика. Овај празник је потврђен и одлуком Румунског парламента. Свечана академија, у организацији Савеза Срба у Румунији је одржана у сали за приредбе Савеза у Темишвару. Свечану беседу је одржао песник и директор издавачке куће „Архипелаг“ из Београда, Гојко Божовић.

Савез Срба у Румунији је ове године успоставио награду „Сава Текелија“, која ће се додељивати за значајна стваралачка (научна, књижевна) и донаторска достигнућа Срба у Региону (Хрватска, Мађарска, Румунија). Жири у саставу Драган Станић, председник

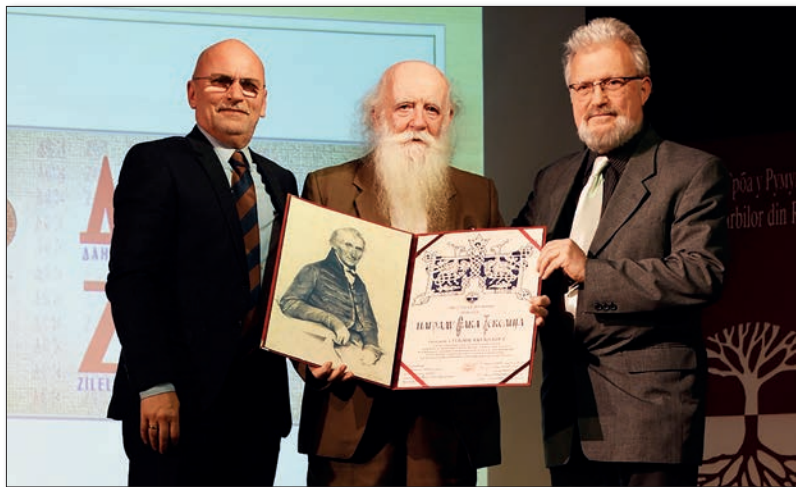
Матице српске, председник жирија, Славомир Гвозденовић, песник, преводилац, почасни председник Савеза Срба у Румунији, о. Саша Јашин, историчар (Румунија), секретар жирија, Ђорђе Нешић, књижевник, директор српског центра у Даљу (Хрватска) и Пера Ластиић, директор Српског института (Мађарска). Награду „Сава Текелија“ за животно дело је добио Стеван Бугарски, истакнута истраживач културне историје Срба у Румунији. Лаудацију је прочитао председник жирија Драган Станић. У част награђеног, своје стихове и прозу су читали српски стваралачи у Румунији, као и Гојко Божовић и Драган Станић.

Пера Ластиић је као члан жирија био позван да учествује на свечаности. Он

је искористио прилику да води преговоре о даљој сарадњи Срба из Мађарске и Срба из Румуније са Славомиром Гвозденовићем, Сашом Јашинем, Стеваном Бугарским и Гојком Божовићем. Такође је организаторима представио

српску издавачку делатност у Мађарској са двадесетак наслова за предстојећи Мيني сајам књиџа у Темишвару, који се у граду на Бегеју одржава у оквиру Дана српске културе.

Изјаву Пера Ластиића записала К.Б.

КУЛТУРА

ПРОСЛАВЕ

Самостално училиште на Тргу ружа

Прослава 30 година постојања самосталне српске школе на Тргу ружа

Прошло је три деценије од како је под називом „Српска основна школа и гимназија“, отпочела рад наша васпитно-образовна установа у Будимпешти. Данас је већ мали број оних колега у наставничком кадру који су били оснивачи наше најважније школске институције у Мађарској

Није било лако кренути буквално од нуле. Но, захваљујући великом залагању наше прве директорке Бојане Чобан Симић, ипак смо успели да створимо ново, самостално училиште и то на Тргу ружа у самом центру мађарске престонице.

Ове године се присећамо тих давних успомена у којима је било много горчине, скептичности, али исто тако, и чврсте одлучности, снаге и воље да се спаси српско школство на овим просторима. Није било лако. Постојала су бројна питања, а до правих одговора тада се веома тешко долазило. Ратна дешавања у Југославији утицала су и на судбину наше школе. Многи тадашњи званичници нису нам били наклоњени. Но, постојаност и труд се на кра-

ју ипак исплатише. Наша школа је данас много већа и модернија од онога што смо уопште и могли замислити оног 1. септембра 1993. године.

Директорство Српског образовног центра „Никола Тесла“ на челу са директорком др Јованком Ластивић одлучило је да ће се прослава тридесетогодишњице од настанка самосталне српске школе приредити последњег дана новембра месеца. Тог снежног поподнева у аули наше будимпештанске школе окупио се велики број званика.

Свечани програм је почео интонацијом мађарске и српске националне химне у извођењу гимназијског хора под диригентском палицом професорке Оливере Младеновић Мунишић.

Потом су на сцену ступили водитељи програма професори Јована Вечић и Мирко Митар Кркељић који су поздравили све присутне. Посебну добродошлицу упутили су његовом преосвећенству епископу Ликијану, дијецезану будимском, Ђорђу Милићевићу, министру без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором, др Петеру Андрашу Старају, државном секретару за безбедносну политику Министарства спољних послова и спољне економије, Радовану Вишковићу, председнику Владе Републике Српске, проф. др Ивици Радовићу, државном секретару Министарства просвете Републике Србије, др Каталин Балатони, заменици државног секретара за основно образовање при Министарству унутрашњих послова, Љубомиру Алексову, портпаролу српске заједнице у Парламенту, Жолту Сакаласу, покрајинском секретару за образовање, прописе, управу и националне мањине АП Војводине, Њеној екселенцији Биљани Гужић Бјелици, амбасадору Босне и Херцеговине у Мађарској, Андору Делију, посланику у Европском парламенту.

Свечаности овог значајног јубилеја присуствовали су и негдашњи професори српске школе у Будимпешти Бојана Чобан Симић, прва директорка наше школе, Борислав Рус и Видосава Свобода.

После поздравних речи изузетно дирљиво су извођене народне песме на мађарском и српском језику са ритуалом уношења хлеба и славског колача, те паљења воштане свеће, тих неизоставних симбола заједничког живота Срба и Мађара на овим просторима. Песме су певале солисткиње будимпештанског Српског образовног центра „Никола Тесла“, ученице Ема Будаи и Лана Ацковић. Одмах затим уследиле су лепе рецитације Лилиане Бакош и Мионе Игњатовић, ученица Српске основне школе у Сегедину. Ученице су припремиле Зорица Јурковић Ембер, Александра Фица и Дијана Јовановић.

Иза кратког програма за говорницу је позван др Петер Андраш Старај, државни секретар за безбедносну политику Министарства спољних послова и спољне економије. Из његове беседе овом приликом издвајамо: „Сваки дан свесно треба да ценимо то што су мађарско-српске везе, најзад, на историјском врхунцу. То треба да се негује и унапређује. Постоје бројне могућности које треба да искористимо. Верујем да је Српски образовни центар у Будимпешти један од чувара овог процеса. Политичари могу да говоре, политика иностраних послова може да врши свој посао, дипломатија може да обавља своје задатке, али ако не постоје оне културне и образовне установе у нашим држава које потпомажу да се пренесе култура на следећу генерацију, онда ће бити много теже да се ове везе још више продубе и прошире. (...) Тридесет година представља дугачак период. Знаш какву централну

улогу има данас Српски образовни центар, захваљујући дакако и госпођи директорки. Познато ми је да овде уче деца са разних страна, почев од Босне и Херцеговине, преко Србије, па све до Црне Горе и других земаља, а наравно има и ђака из Мађарске. Свима њима исплати се да постану двојезични, да науче и српски и мађарски. Управо та деца из Србије ће у далекој будућности једном формално постати амбасадори своје нације у ширем смислу приликом изградње веза са Мађарском, јер су искусили овдашњи живот, заједништво и чврсто пријатељство са Мађарима које ће трајати доживотно. Они ће током целог свог живота представљати и проносити ову идеју. Желим да ова школа опстане не само следећих тридесет година, већ да опстане бескрајно у некој далекој будућности. Нека буде исто тако квалитетна као што је то и данас, а за то ће мађарска влада и у будуће пружати подршку, као што то чини и данас. Нека ово место буде место сусрета српских и мађарских интелектуалаца и будућих нараштаја.“

После државног секретара окупљенима се обратио Ђорђе Милићевић, министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором. Он је поред осталог рекао и ово: „Велико ми је задовољство што данас стојим пред вама поводом прославе тридесет година постојања самосталне српске школе у Будимпешти, која делује под окриљем Српског образовног центра „Никола Тесла“. Ова свечаност представља не само прилику да прославимо овај изузетан јубилеј, већ и да се присетимо богате баштине постигнућа и доприноса ове установе српском образовању у Мађарској. Гледајући у назад не можемо, а да не будемо поносни на пут који је самостална српска школа прешла у првих тридесет година постојања. Ова школа није само место где се преноси знање, већ и место које негује наш језик, нашу културу, нашу традицију међу младим нараштајима који су можда и будући амбасадори наше заједничке баштине у Мађарској. Српски образовни центар „Никола Тесла“ као носилац ове важне иницијативе показује не само посвећеност образовању већ и дубоко укорењену бригу о српској дијаспори.“

Затим је своју поздравну беседу изговорио Радован Вишковић, председник Владе Републике Српске. Из његовог говора овај пут издвајамо: „Ова школа постаје престижна школа и ван граница где Срби живе. Овдје долазе деца и из Републике Српске, Србије, Црне Горе. Они желе да се образују, желе да стекну нова знања и да стекну и нешто што није само уско везано за образовни систем. Припремајући се за овај долазак овдје, сазнао сам да ваша установа обезбјеђује дјечи и врхунске спортске резултате, да овдје деца имају прилику не само да се баве образовним системом него да чак напредују и у спортским активностима. И зато сте ви постали установа о којој се прича, о којој се говори и ван простора Будимпеште и сигурно да ћете у наредном периоду имати још већи притисак дјеце која желе да дођу и да похађају ову установу. То је оно чиме треба да се поносите!“ Он је завршивши свој говор директорки др Јованки Ластивић уручио амблем Републике Српске.

Иза премијерове беседе прочитано је поздравно писмо Ласла Кевера, председника Парламента из којег наводимо следећи одељак: „Нека Бог поживи тридесетогодишњу самосталну српску школу, и нека Он многоструко врати сву ону љубав сваком професору, ученику ове установе, као и њиховим родитељима, с којом су током ових тридесет година одржавали у животу своју школу. (...) Њихови напори нису били узалудни: одрастоше и запослише се многи нараштаји којима је овде пружен подстицај, дата мотивисаност за цео живот, а такође и приврженост према свом матерњем језику.“

После поздравних речи Ласла Кевера на сцену су ступили мали фоклорашки из Деске који су веома симпатично извели сплет лепих банатских кола и песама. Кореографију је припремио и увежбао Петар Дунаи.

Након дешчанских ученика за говорницу је ступила др Каталин Балатони, заменица државног секретара за основно образовање при Министарству унутрашњих послова. Она је веома дирљиво говорила о нашој установи са којом је у одличном контакту већ једанаест година. Наиме, њене обе ћерке су ученице Српског образовног центра „Никола Тесла“. Старија, која је на почетку програма певала мађарску народну песму ученица је 10/а разреда наше гимназије, а млађа похађа ловранску српску школу која је такође наступила на овој свечаности. Она је директорки Ластих предавала „Споменицу“ са честитком др Золтана Маруже, државног секретара за основно образовање.

Затим се окупљеној публици обратио проф. др Ивица Радовић, државни секретар Министарства просвете Републике Србије. Он је у свом говору истакао: „Дозволите ми да на самом почетку директорки, наставницима, целокупном колективу, деци у забавишту, ученицима основне школе и гимназије као и њиховим родитељима честитам овај значајан јубилеј са жељом за много успеха у наредним деценијама и stoleћима, са жељом да заједнички наставимо да негујемо традицију, али и да иновирамо и унапређујемо наставни програм и садржаје на добробит српске националне заједнице у Мађарској“. Он је том приликом директорки уручио поклон-књигу „Србија – од злата јабука“ и прочитао својеручну посвету Славице Ђукић Дејановић, министарке просвете Републике Србије: „Поштована Јованка Ластих, уз захвалност за све што чините за образовање, васпитање ученика, негујући

наш језик, културу, традицију... С поштовањем“.

Потом је за говорницу позван Љубомир Алексов, портпарол српске заједнице у Парламенту који је поред осталог рекао и следеће: „Све што је ових тридесет година изникло на пољу школства у Мађарској јесте реорганизација српског школства што је последица немилих догађаја и грађанског рата у Југославији који је утицао и на народности у Мађарској које су припадале једном од конститутивних народа Југославије. У случају будимпештанске школе свакако треба да се сетимо оних који су се за то изборили, да ценимо политичку мудрост тадашњих лидера некадашње крвне организације наше заједнице, да им дамо признање што су успели у томе да се изборе и да наша школа остане у овој згради. Желим да их споменем и поименце, а то су Милан Недељков и Петра Ластих као руководиоци Српског демократског савеза, Марија Ластих и Жужа Вајда из Министарства културе и просвете у Мађарској, госпођа Бојана Симић која је била прва директорка школе као и Катица Рус која је њу наследила. (...) Захваљујући подршци мађарске Владе и залагању Самоуправе Срба у Мађарској, као власнику српске школе, постигнути су озбиљни резултати. Велики део овог посла осим Самоуправе Срба у Мађарској везује се и за садашњу директорку др Јованку Ластих.“

После обраћања портпарола прочитано је писмо Жељке Цвијановић, српског члана Председништва Босне и Херцеговине из којег сада издвајамо: „Српски образовни центар је мјесто српске образовне и научне мисли у

којем се школују нараштаји српског народа са подручја Мађарске, али и Републике Српске и Србије, па Вам због тога исказујем захвалност за велики допринос у очувању српског језика као и културног и националног блага српског народа, а који баштините кроз научно-наставну традицију ове високошколске установе.“

При крају пригодне свечаности следио је заједнички наступ хора будимпештанске српске гимназије и ђака ловранске подружнице под диригентским руковођењем Оливере Младеновић Мунишић. Ловранске ђаке припремиле су Јулијана Которчевић и Милена Милановић. Соло су певали Лена Ембер, бивша ученица наше гимназије и Урош Тишма, ученик 11/б. разреда. Они су овај пут фрапантно извели песму „Дух предака живи са нама“ (текст: Мирко Митар Кркељић, музика: Марко Ембер). Уз песму пуштен је веома успешно снимљен кратак филм о протеклим тридесет година Српског образовног центра „Никола Тесла“. Кратки документарцац уз коришћење архивских снимака дело је Владе Марковића и Душана Которчевића.

Незадуго потом прочитано је и писмо Милорада Додика, председника Републике Српске. Из његовог писма овај пут издвајамо: „Са великим задовољством, у име грађана Републике Српске и у своје лично име честитам вам велики јубилеј – 30 година самосталне српске школе. Ова школа представља темељ образовања и културног наслеђа за српску заједницу у овом дијелу свијета. Успјешно завршених 30 година свједочи о посвећености и упорности школе, која је успјела да се развија и унапређује у условима који нису увијек били лаки. (...) Желим вам све најбоље у даљем раду и развоју, и надам се да ће ова школа и даље бити свјетлосница знања и српске културе у Мађарској.“

Водитељи програма су тад најавили говор др Јованке Ластих, директорке Српског образовног центра „Никола Тесла“. Она је у свом кратком обраћању рекла и ово: „Тешко је проговорити

у овим приликама, али дозволите ми да слично као што сам то чинила и у Ловри када смо свечано отварали нову зграду да унесем мало емоција у ту причу. Ја од 1967. долазим у ову зграду. Моја мама је ту радила више од тридесет и пет година, тако да сам целог живота ланцима и конопцима везана за ову институцију. Када ме је 1994. у лето тадашња директорка Бојана Симић Чобан у Чобанцу на Бунарчићу питала да ли би дошла да радим у школу, нисам размишљала ни секунду, одмах сам одговорила да хоћу. И мислим да сам тада донела најбољу одлуку у животу. Никада се нисам покајала, јер мислим да сам на најбољем месту где могу да будем. Ова цела прича не би постојала без професора, родитеља, деце. Ја сам врло поносна и на своје колеге без којих ове силне манифестације и ова лепота и овај раскошан таленат наше деце не би могао да се исказује. (...) Можемо да будемо поносни, јер смо успели да направимо, користећи страни израз, један добар бренд, једну добру школу, једну добру заједницу, једну добру причу. Надам се да ће тако да се настави и када ја не будем била ту и када буде прошло више деценија, да ће се сви сећати ових првих тридесет година као и оног херојског подухвата, јер директорка Бојана може да потврди да на почетку није било лако.“

После директоркине беседе, гимназијски хор је веома лепо извео песму „Ој, Српкињо, буд' орна!“ од Исидора Бајића.

Одмах затим је наступила фолклорна група наше гимназије са „Косовским играма“. Мајсторски одиграна темпераментна кола одушевила су публику. Кореографију је увежбала Аниџа Накић Вуковић.

Водитељи програма су после ватрених игара, позвали све присутне на пријем који је приређен у библиотеци школе.

Двочасовни програм је на достојан начин прославио тридесети рођендан Српског забавишта, основне школе, колегијума, гимназије и библиотеке „Никола Тесла“ у Будимпешти.

Драгомир Дујмов

КУЛТУРА

Нови серијал културних вечери Нове Пеште

Скривени српски таленти

Средином новембра, у Културном центру Нове Пеште, у организацији Српске самоуправе Нове Пеште, одржан је културни програм, први у најављеном серијалу „Скривени српски таленти“. У разговору са организатором ове кул-

турне вечери, Мирјаном Трагор, председницом Српске самоуправе Нове Пеште, сазнали смо да као самоуправа сваке године имају три веће манифестације. Понекад је то позоришна представа, или мањи поклонички пут унутар Мађарске, неки

концерт или рецимо ова манифестација – танго вече.

– Сваке године имамо и Балканско вече и углавном ми конкуришемо. Ми већ 10-15 година тако конкуришемо, а самоуправа Нове Пеште која нас добро познаје, додели нам финансијска средства са којим покријемо 70-80% трошкова. Они преостали трошкови (20-30%) су наши – објашњава нам Трагорка која је на самом почетку вечери поздравила присутне госте и објаснила им читаву идеју овог пројекта.

У простору у коме је одржано ово дивно културно вече, Српска самоуправа 4. кварта – Нове Пеште, одржава сличне манифестације два пута годишње. Може да користи позоришну салу, још једну посебну салу и три галерије.

– Имамо могућност – каже Мирјана Трагор – да потпишемо уговор и да бесплатно користимо просторе, што нам је огромна помоћ, пошто би то коштало више од 100 000 фт. Овде имамо две манифестације годишње, а у Дому оmlадине одржавамо Балканско вече.

Читава идеја серијала који Српска самоуправа 4. кварта планира да приреди за своје посетиоце се односи на људе који живе међу нама, не знамо

ништа о њима, а у нечему су изузетно добри.

И то су људи као што је Јосип Бартуловић, танго плесач који вози трамвај, или неко ко ради у продавници, а у ствари је у нечему другом геније. Зато ова самоуправа планира да потражи људе који живе већ дуго у Мађарској, а нико у српским круговима не зна за њих. У првој серији су позвали Јосипа Бартуловића да га представе публици, иако је он само делимично Србин – има српско порекло, али је Македонац. Његов животни пут је изузетно интересантан и имао је публици шта да исприча те вечери.

Публика је била опчињена плесом Јосипа и његове дугогодишње плесне партнерке Јохане Кулик, који су плесали уз звуке гитаре или хармонике. Модератор вечери је била Вера Басовић Чолић, која је шармантно комуникацијом вече учинила опуштеним и интересантним. Разговори су се водили у блоковима, који су били искомбиновани са плесом танга од кога застаје дах. У току разговора, смењивали су се слајдови са фотографијама, са Бартуловићевих путовања, такмишења, гостовања, и гости су причали интересантне приче везане за њих и њихове животе.

Драгана Меселција

Музичко вече

Концерт Триа Неде Николић

Српска самоуправа Х кварта у Будимпешти, са председником Богданом Сабо, позната је по својим бројним активно-

стима и интересантним програмима. У суботу, 25. новембра, поново је одушевила публику прелепим музичким програмом у свечаној сали

НЕДА НИКОЛИЋ

Неда Николић је дипломирала на Факултету музичких уметности у Београду, на смеру етномузикологије. Мастер студије је завршила у Ирској, на Светској академији музике и плеса и тамо наставља докторске студије, на којима истражује интеркултуралну праксу свирања на фрули и блискост ирске и балканске музике. Остварила је сарадњу са великим именима српске музичке сцене, а недавно је на сцени Коларчеве задужбине обележила и свој јубилеј, десетогодишњицу постојања на сцени. Стални је члан жирија на републичком такмичењу фрулаша у Србији и тренутно важи за најбољег младог фрулаша Србије. Поред фруле свира још на неколико дувачких инструмената.

Текелијанума у Будимпешти. Богдан Сабо је поздравио све присутне и представио госте – Неда Николић, познату српску фрулашицу и њене колеге, Немању Николића на клавијатурама и Александра Петровића на контрабасу. У једночасовном програму низале су се нумере различитих музичких стилова, са интересантним аранжманима и њиховим комбинацијама. Чуле су се познате изворне мелодије, модернизоване на изузетан начин, затим озбиљна музика, етноџез, севдалинке, као и мелодије других традиција, нама не толико познате, али ипак блиске. Недино музицирање, којим она изузетном лакоћом и префињеношћу, свој унутрашњи глас птице певачице преноси на фрулу, њена изузетна техника којом производи небеске звуке, као и комуникација са клавиром и контрабасом, оставили су публику без даха. Поред свирања на фрули, чуле су се и Недине певачке

способности. Својим симпатичним и шармантним концерисањем музичког програма, као и својом појавом, очарала је публику. Трио је музичким нумерама обишао неколико земаља Европе. Неда Николић ужива да свира и ту своју љубав према музици, преноси и на на слушаоце. Каже да највише времена проводи у Србији, у Београду, студије је не везују за стални боравак у Ирској, тако да има времена за свој Трио. Има много пројеката и наступа по Европи. „До краја докторских студија имам још две и по године. Кад завршим, наставићу да се бавим овим послом, верујем још боље“, изјавила је Неда Николић за наш лист.

Покровитељи ове манифестације су Фондација „Бетлен Габор“, Влада Мађарске, самоуправа Срба у Мађарској, Српска самоуправа Кебања, Туристичка агенција „Будагајд“ и Ресторан „Февапиво“.

Катарина Павловић Бачи

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (86)

Издајства и нове наде

„Отлично! Забадава је страдала црква, новац је ипак спасен. Обновићемо опет нашу светињу!” – зацаклише се очи приметно уморног Димитрија Вилинског

О злојеђени времешни Вилински тад загрми: „А ни то што је управо исти тај Пера и своје лепо српско фамилијарно име Субић помацарио у Субо!”

- Није он једини! То су те наше погане Јуде! Ено га, онај проклети Ђока Георгијевић! Чуо сам да је пост'о стражмештар треће паланачке пехотне чете. И сад га видим како се кицошки шепури у својој мацарској униформи! Пондак, ту је још и онај изрод, фишкал Данило Мишић. Он се сад презива Лигети! Издајник је био и Миша Никола! И он се спан'о сас Мацарима, па је потрчо у Варошку кућу да се довати оружја и да, тобоже, брани Сегедин од „дивљи' Раца"! Е, то му је дошло главе! Когод га је, кажеду, припозн'о да је Србин, па су га о'ма' тамо, у Варошкој кући и заклали.

- Пих, семе им се издајничко затрло! – загрми дубоким гласом Јова Брцан, па пљуне у страну.

- А, је л' страдала и моја кућа, ил' магаза? – забринуто упита времешни седокоси Вилински.

- Фала Богу, нису опљачкане! Кажу да ји је одбранио онај стари паланачки нотар Кенде. Дов'о је своје момке, па није дао похарати ни кућу ни магазу – смиривао га је Сремац.

- Е, мој Пишта. Мој стари и верни пријатељ још из детињства! – засузи на трен стари Димитрије. - Он ми је и дојавио да бежим и да спасавам главу. Нека га Господ благослови!

Завлада мук. Тишина беше тешка попут воденичког камена и дужа од људског памћења.

- Сва срећа па је Васа Радослав успео да спасе црквене новце! – наче тишину Сремац.

- Та, немој ми касти! – снебивао се Вилински.

- Јеси л' сигуран? – с неверицом упита Лефтер.

- Јесам! Он сам ми је синоћ то рек'о, пре но што ће дереглијом заплвити према Моришу. Склонио се сас црквеним новцима и сас фамилијом у Арад, код родбине.

- Отлично! Забадава је страдала црква, новац је ипак спасен. Обновићемо опет нашу светињу! – зацаклише се очи приметно уморног Вилинског.

- Дај Боже! – уздахну Лефтер.

- Млоги су побегли. Ја сам видео како ноћу бежиду из вароши Васа Веселиновић, парох Шаца Вуковић и Ђока Чаковац сас фамилијом – прошапута уморно Сремац.

- А шта је сас парохом наше мале цркве? – знатижљено упита Вилински.

- Са Стевом Пачуом? Не знам. Можда је и он

настрада'о. Нисам о тим' ништа начуо! – одговори Лефтер.

Поново тајац.

- Е, па чинимиске да је било узалудно и то што смо ономад написали и послали оно гарантно писмо Магистрату и варошком начелништву! – севну очима адвокат Сремац.

- Бадава смо јим јемчили сву своју искрену оданост и потпуну верност – надовеза се домаћин са гласом натруњеним горчином.

- А како смо га само лепо натруковали! – уздахну разочарано Лефтер.

- Забадава, све је пропало! – загрму се стари Вилински, па сасвим утону у дубоку ћутњу.

Дан-два касније Сремац и Лефтер се расташе од старог трговца. Путујући према Темишвару, Димитрије Вилински је размишљао о свему што му се догађа, али никако себи да објасни зашто и откуд такво и толико страховито страдање сегединских Срба. А још мање је могао да разуме због чега је и њега све то снашло и то под старе дане. (...)

Драгомир Дујмов

Српска црква у Сегедину

Пројекат Српске школе у Батањи

Неговање традиције

Основни задатак рада Српске основне школе и забавишта у Батањи је свакако неговање језика, културе и традиције, упознавање са народним уметничким делима и очување вредности српског народа. Сходно томе школа тежи да реализује разне пројекте, међу којима је и најновији пројекат НКУЛ-КП-1-2023/3-000241 под називом „Неговање традиције”, који је од септембра кренуо у Батањској

српској основној школи и забавишту. Организација и реализација оваквих програма који су укључени у годишњи план рада, директно или индиректно утиче на животе деце и помажу им да кроз искуства постигну бољи учинак.

У очувању културе и традиције једног народа, примарни задатак је очување датог језика, а уз помоћ језика и упознавање историје датог народа: како су људи некада живели, чиме су се

бавили, каквим занатима су се бавили и како се све то осваривало у стварности. У времену у коме живимо нестају многи занати са којима би било важно упознати децу. Српска институција на југоистоку Мађарске је преузела на себе и тај задатак. Под вођством квалификованог специјалисте, госпође Еве Брцан и њених помоћника, ученици су могли да одлете у прошлост током разних поподневних занимања и сретну се са златовезом, филцањем, ткањем, плетењем... Радионице, на ко-

јима ће деца радити различитим техникама и материјалима, наставници ће истовремено искористити као вид едукације где ће моћи да стекну нова знања. Они ће касније моћи да уграде ове нове технике и методе у свакодневни васпитно-образовни рад, тако да ће деца бити свесна стеченог знања не само током пројекта, већ и касније.

Како се надају, то може постати дугорочан пројекат, који би чак и настали у виду укључивања у сам недељни распоред часова.

С. Ђ.

АКТИВНОСТИ

Лепу реч и даље негујемо и чувамо

У Српској школи у Ловри, подружници СОЦ „Никола Тесла“, крајем новембра одржано је Државно такмичење у рецитовању и казивању прозе на српском језику, у организацији Српског педагошког и методолошког центра. Као и свих претходних година, мото овог такмичења је био „Кад речи добију крила“

Такмичење у рецитовању је једна од манифестација којом се ученици подстичу да негују лепу реч и лепо говор, а у данашње време се више него икад осећа потреба за тим, с обзиром да смо сведоци све сиромашнијег речника младих, употребе туђица и англицизама, као и сленга који су се одомаћили у свакодневном животу и комуникацији, како писаној тако и усменој.

Након обавештења и позива свим школама да пријаве учеснике, на мејл Српског педагошког центра пристигао је заиста велики број пријава, па су из тог разлога школе организовале предтакмичења, о чему смо и писали у неком од претходних бројева нашег недељника. Они ученици који су прошли ту селекцију и проверу, стигли су и на такмичење у Ловру.

Након увида у број пријављених

ученика, формирале су се групе за такмичење, у које су ученици сврстани по узрасту, па је тако преко 130 учесника распоређено у 5 група. Ове године је било мало пријављених из школа у којима се српски језик учи као предмет, док су остали учесници били ученици школа у којима се настава одвија на српском језику.

Осим ученика из Ловре, на такмичење су се пријавили и ђаци из Батање, Сегедина, Будимпеште, Деске и Бате и сви су стигли пре заказаног почетка такмичења. Тога дана могле су се чути песмице од наших познатих

вић, директорка Српског педагошког центра, изразила задовољство због тако великог интересовања за ову манифестацију и свим учесницима пожелела много успеха у такмичењу. Такође их је обавестила које ће се групе где налазити и ко ће бити жири:

1-2. разред – Горан Карагић и Весна Зечев

3-4. разред – Бранислава Ковачев и Дора Копуновић

5-6. разред – Александра Вељковић и Наташа Кривокапић

7-8. разред – Аница Пандуровић и Миленко Радић

Овогодишњи председник жирија је била учитељица Весна Зечев.

Такмичење се завршило за око сат времена, а након тога, док су ученици ручали, чланови жирија су имали времена да се консултују и одаберу победнике. У свакој групи су одабрани ученици за 1, 2. и 3. место, а посебно су и похваљена по два ученика у свакој групи. После паузе су сви учесници добили захвалнице за учешће и оно што највише воле – по чоколади, док су награђени добили по књигу, у складу са својим узрастом, и диплому или похвалу.

Куповину чоколаде је финансирао породица Кашанин из Ловре, док се професорка ликовне културе Анита Шухајда побринула за сценографију, школа је обезбедила превоз за такмичаре из Будимпеште, а Фондација „Бетлен Габор“ и Уред премијера су финансијски помогли реализацију ове манифестације.

Драгана Меселција

Награђени ученици по групама су:

1-2. разред

1. Оливер Мојзеш, Деска
2. Ана Сремчевић, Будимпешта
3. Норберт Рајмунд Керекеш, Батања

Похваљени: Луца Нађ, Ловра и Вукашин Игњатовић, Сегедин

3-4. разред

1. Мила Бадонич, Будимпешта
2. Бенет Петер Хорват, Сегедин
3. Ана Никшић, Сегедин

Похваљени: Оливија Ковач Јакоб, Ловра и Рокуш Чобан, Сегедин
У овој категорији жири је доделио још две посебне похвале и то учесницима из Бате, који су се прикључили овој групи, иако српски језик уче као предмет: Милошу Радовану и Мирку Чупићу.

5-6. разред

1. Миона Игњатовић, Сегедин
2. Дарко Карагић, Ловра
3. Ангелина Радовановић, Будимпешта

Похваљени: Ана Богларка Трајер из Батање и Константин Вујаковић, Будимпешта

7-8. разред

1. Филип Монторо Марјановић, Будимпешта
2. Ана Кереши, Батања
3. Тијан Ципот, Ловра

Похваљени: Калина Зељковић, Будимпешта и Хеди Грунчић, Батања

Одржано такмичење у рецитовању и казивању прозе наших гимназијалаца

Под геслом „Кад речи добију крила“, а у организацији Српског педагошког и методолошког у Будимпешти по двадесет и седми пут је приређено Државно такмичење у рецитовању и казивању прозе српских средњошколаца у Мађарској. Тако су се крајем новембра, у аули Српског образовног центра „Никола Тесла“ на Тру ружа окупили они најхрабрији који су се потрудили да науче песму или одломак прозног дела како би се опробали у том нимало лакој надметању.

Жири су чинили професори Јулијана Которчевић, директорка Српског педагошког и методолошког центра, Андреа Мештер Апјокне, шеф Актива разредних старешина и Драгомир Дујмов, шеф Актива за српски језик и књижевност.

На самом почетку учеснике је поздравила директорка др Јованка Ластиги која је у својој краткој беседи скренула пажњу да се Државно такмичење у рецитовању и казивању прозе одржава у нашој гимназији, пошто је она једина српска средња школа у Мађарској, што подразумева да се наши гимназијалци сваки пут међусобно такмиче. Она је свима пожелела много среће и успеха приликом такмичења.

Одмах потом реч је преузела Јулијана Которчевић која је нагласила важност овог сусрета и надметања чиме доприносимо очувању и неговању српског језика на овим просторима.

Затим су уследиле рецитације и казивала се проза. Било је укупно осамнаест учесника. Жири је жустро бележио своје утиске и опаске што је на крају такмичења било од посебног значаја.

Већина такмичара се одиста потрудила да научи, увежба и лепо казује стихове или пак одломке прозних дела. Било је и оних који су грешили, али није било ни једног учесника који није дао све од себе да успе. Наравно, није лако стати пред публику, остале учеснике и жири. Нимало није једноставно да се врхунским еланом у умешношћу преносе мисли и емоције песника и писаца.

Жири није имао лак задатак да одабере оне најбоље.

На крају је ипак донета праведна и једногласна одлука. Јулијана Которчевић је одмах на почетку свога обраћања похвалила учеснике, али је указала и на понеке недостатке које би у будуће требало кориговати. Она је нагласила да сваки учесник мора лепо да артикулише, да не прогута крај речи, јер се тиме губи утицај и ужитак. Она је тражила од ђака да у будуће обавезно наведу име аутора и наслов песме или прозе коју казују. Затим је споменула и то да су се поједини такмичари појавили у тренерци што никако не приличи оваквој манифестацији. После ових опаски, она је са задовољством уз честитке уручила дипломе и поклон-књиге најбољима. Овај пут на првом месту завршила је Радмила Вуковић, 9/а, друго место је припало Димитрију Петровићу, 12/б, док је треће место освојила Магдалена Анић, 10/ц. Посебна похвала са поклон-књигом уручена је Дуњи Илић, 11/ц и Стевану Арсићу, 10/ц.

Пригодна декорација дело је Аните Шухајде, професорке ликовне културе. Ову веома лепу и корисну манифестацију подржала је Влада Мађарске, а такође и Фонд „Габор Бетлен“.

Д. Д.

СРБИ У ИСТОРИЈИ БУДИМПЕШТЕ – БУДИМ И ПЕШТА У ИСТОРИЈИ СРБА

међународна научна конференција поводом 150. годишњице уједињења Будимпеште

Место и време:
Архив Града Будимпеште (Teve utca 3-5)
2023. децембар 8. (петак)

Програм:
9:30 - Отварање
10:00 – 13:10 - Сесије
13:10 – 14:00 - Пауза за ручак
14:00 – 17:15 - Сесије
17:15 17:30 - Закључак

Пратећи програми:
9. децембар (субота)
10:00 - Српске знаменитости Будимпеште (шестна градом)
13:00 – 18:00 - Дан Сеобе (Излет бродом у Сентандреју и назад)

Покровитељи:
Самоуправа Града Будимпеште, Српска самоуправа у Будимпешти

Организатори:
Српски институт, Архив Града Будимпеште, Катедра за интердисциплинарну историју „Атеље“ Филозофског Факултета Универзитета Лорант Етвеш

Суфинансијери:
Српска самоуправа у Будимпешти, Српска самоуправа у Зуглоу – Будимпешта XIV квартал, Самоуправа Срба у Мађарској

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У БУДИМПЕШТИ

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МЕСЕЦ ДЕЦЕМБАР 2023.

09. 12. субота – Вечерње	16 ч.
10. 12. недеља – Света Литургија	10 ч.
16. 12. субота – Вечерње 16 часова	
17. 12. недеља – (Детињци)	
Света Литургија	10 ч.
18. 12. понедељак - Вечерње	16 ч.
19. 12. уторак – Свети Николај	
Мирликијски Чудотворац –	
Никољдан Света Литургија	10 ч.
23. 12. субота – Вечерње	16 ч.
24. 12. недеља – (Материце)	
Света Литургија	10 ч.
30. 12. субота – Вечерње	16 ч.
31. 12. недеља – (Оци) Света Литургија	10 ч.

Јушрење се служи свакој дана у 8:00 часова

100 Оптација

СРПСКИ ВЕНАЦ

СУДБИНЕ У МАГЛИ
позоришна представа Српског образовног центра "Никола Тесла"

ПРОХУЈАЛО С ВЕМЕНОМ
документарни филм Ђорђа Шибалина

ДА МИ БОГ ДА
песма посвећена оптацији
Бранка, Лена, Марко и Митар

10. 12. 2023. у 17 часова
На сцени Српског позоришта
1065 Budapest, Nagymező utca 49.

5. Balkan Festival

8. Winter Fest

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM
Külgazdasági és Külügyminisztérium

MIROSLAV ILIĆ
Live Concert

19.00 27. 12. 2023.
Ulaz od: 18.00
Pecuh
„Expo Center”
Kolo do zore svira Orkestar Baranja
Meditranska gastronomija

Organizator: Fővédnökök: Dr. Hoppál Péter kormánybiztos, Péterffy Attila Pécs MJV Polgármestere

Üláznice se mogu kupiti unaprijed: Tix.hu, Knjizara Lira-Móra u robnoj kući Arkád, Baja Tourinform, Mohács Tourinform, Prije koncerta na licu mjesta!

ОПТИРАЊЕ 100

Српска месна самоуправа у Батањи и Самоуправа Срба у Мађарској срдечно Вас позивају на обележавање

100. годишњице почетка масовног организованог оптирања Срба из Мађарске у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца,

које ће се одржати **15. децембра 2023. године (петак) у Батањи, низом програма од 10 до 18 часова.**

ПРОГРАМ

10:00 Долазак гостију у Батању, добродошлица код српске школе (Хуњадијева ул. 43-45)

10:30 Ванредни час у Српској школи и забавишту у Батањи са програмом ученика школе

11:30 Помен у српској православној цркви Рођења Пресвете Богородице

12:30 Одлазак на батањску железничку станицу, полагање венаца

13:30 Ручак за госте

14:30 Заједничка свечана академија Српске самоуправе у Батањи и Самоуправе Срба у Мађарској (Градска кућа у Батањи)

16:00 Промоција књиге Милана Мицића „Срби оптанти из Мађарске у Југославији 1921–1941“ у издању Српског института и отварање изложбе о оптантима у Србији (Дом културе у Батањи)

17:00 Пројекција краткотражног документарног филма „Сусрет и сећање“ и литерарни програм Српског позоришта у Мађарској, Културног центра „Венац“ и драмске секције Српског образовног центра „Никола Тесла“ (Дом културе у Батањи)

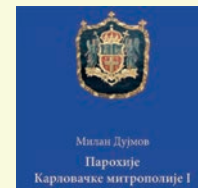
18:00 Закуска пред пут и испраћај гостију.

Самоуправа Срба у Мохачу и месна Српска читавонница

срдечно Вас позивају на промоцију књиге

„Парохије Карловачке митрополије“ аутора Милана Дујмова,

која ће се одржати у мохачком Српском клубу **16. децембра у 17 сати**

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-КФТ) ✦ За издавача: Радојка Филаковић ✦ Главни одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ Вршилац дужности главног одговорног уредника: др Предраг Мандић ✦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✦ Фоторедакција: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ✦ За штампању: Szedéstűkő Bt.: Ференц Ибош ✦ Текстурне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

ДУХОВНОСТ

Освећење иконе и крста

Српска православна капела у Морахалому добила нове дарове

У знак сећања на пренос моштију Светог великомученика Георгија, 16. новембра у капели Живоносног источника у Морахалому служено је празнично вечерње

Богослужењу, којем је присуствовао протојереј Далибор Миленковић, парох и архијерејски намесник сегедински, а саслуживао је протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, администратор морахаломске паро-

хије, присуствовао је и градоначелник бањског градића Золтан Ногради.

Пригодну беседу одржао је о. Далибор Миленковић, који је говорио о животу и преносу моштију Светог великомученика Георгија, а у склопу

празничног вечерња обављено је освећење икона, које је светињи даривала породица Крунић, предвођена јединим српским житељем у Морахалому, Димитријем Крунићем.

Он је капели Живоносног источника, у име фамилије Крунић, приложио икону Свете Тројице и један крст са ликом Распећа Христовог.

Празнично вечерње у Морахалому, у Српском културном центру „Коло“ где се налази капела Живоносног источника, својим наступом употпунили су и чланови суботичког Мешовитог хора Градског удружења пензионера „Adagio“ који, иначе, певају песме како на српском, тако и мађарском језику.

Осим тога, у већ поменутом центру била је уприличена и изложба о православној, народној уметности.

П. М.

Научни скупи у Београду

Ризница манастира Успења Пресвете Богородице у Српском Ковину

На Филозофском факултету Универзитета у Београду 22. новембра одржан је научни скуп, односно, студентска радионица на тему „Ризница манастира Успења Богородице у Српском Ковину: простор укрштања културних утицаја“.

за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду, који је подсетио да у вези са Српским Ковином није било примарних, фундаменталних истраживања од тог периода – рекао нам је Коста Вуковић, кустос Музеја Епархије будимске који је и сам учествовао у раду научног

После дужег периода, поново је на тапет доспео Српски Ковин, тачније, најстарији сачувани српски споменик у Мађарској.

Раније, основе везане са истраживање древне светиње у Српском Ковину, поставили су такви врсни стручњаци као што су Динко Давидов и Дејан Медаковић, међутим, након њих, уследила је дужа пауза. „Они су направили синтезу до тадашњих знања, а критички, нека питања, једноставно нису постављена, нису испитана. Малтене, тридесет, па можда чак и четрдесет година, прошло је од тих њихових кључних публикација. То је у својој поздравној беседи нагласио и сам професор Владимир Симић, ванредни професор Одељења

скупа, односно, студентске радионице на тему „Ризница манастира Успења Богородице у Српском Ковину: простор укрштања културних утицаја“.

Историчар уметности и главни кустос Српског црквеног музеја у Сентандреји том приликом студентима је представио „Порекло иконостаза манастирске цркве у Српском Ковину“, а поред његовог излагања на тапету су се нашли реферати који су се темељили на истраживањима студената, који су летос боравили у Српском Ковину и тамо провели три дана испитујући, пре свега, ризницу.

„Иако је она отворена пре две године, ипак, није истражена. Предмети, који се тамо налазе, нису сви ре-

стаурирани – сада се, међутим, врши реставрација појединих икона те ризнице“ – рекао је за наш лист Коста Вуковић, кустос Музеја Епархије будимске.

Он је додао да су студенти Универзитета у Београду, боравећи у Српском Ковину, испитивали предмете, распоредили се по тематским областима и на основу својих истраживања припремили реферате.

Током скупа, они су осветлили веома занимљиве теме. Драгослава Јевтић припремила је реферат на тему „Репрезентативни предмети од текстила из ризнице манастира у Српском Ковину“, Драган Јаношевић се позабавио питањем „Традиционално и барокно у иконама мосхопољских зографа из ризнице Успењског манастира у Српском Ковину“, Сара Лојовић је пак припремила предавање на тему „Украјински утицаји на иконостаз Успенске цркве у Српском Ковину“.

Анђела Петровић је била потписник студије под насловом „Манастир у Српском Ковину – портабилност литургијских предмета“, Петар Вукајловић је пак одлучио да пажњу посвети теми „Иконографске специфичности великих платана у ризници манастира у Српском Ковину“.

Марија Павловић је пак одлучила да трага за заоставштином породице Божић.

П. М.

